

Nr 19.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen m. m ; given Stockholms slott den 12 januari 1924.

Med åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen; samt

2) lag om ändrad lydelse av § 1 i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandlingen av valsedelsförsändelse.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 71 § i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Väljare — — — — rum.

Hindret — — — — stadgas.

Den rätt nu är sagd tillkommer:

- 1) den som utövar militärtjänst;
- 2) den som utövar sjömansyrket eller såsom deltagare för egen eller annans räkning i fiske i öppen sjö eller i annan egenskap tillhör besättning eller annan personal å fartyg;
- 3) den som tillhör personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat;
- 4) den som tillhör personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid postverket, tullverket eller fyrväsendet.

Rätt att, efter vad ovan sägs, avgiva valsedel genom försändelse omedelbart till Konungens befallningshavande tillkommer jämväl äkta maka till den som tillhör personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat, där vid tiden för försändelsens anordnande kan tagas för visst, att hinder för hennes personliga inställelse vid valförrättningen möter på grund därav, att hon är bosatt å makens tjänsteort.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av § 1 i lagen den 30 juni 1920 (nr 392) om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.

Härigenom förordnas, att § 1 i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Vid — — — — rum.

Hindret — — — — stadgas.

Den rätt nu är sagd tillkommer:

1:o) den som utövar militärtjänst;

2:o) den som utövar sjömansyrket eller såsom deltagare för egen eller annans räkning i fiske i öppen sjö eller i annan egenskap tillhör besättning eller annan personal å fartyg;

3:o) den som tillhör personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat;

4:o) den som tillhör personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid postverket, tullverket eller lots- eller fyrväsendet.

Rätt att, efter vad ovan sägs, utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel genom försändelse tillkommer jämväl äkta maka till den som tillhör personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat, där vid tiden för försändelsens anordnande kan tagas för visst, att hinder för hennes personliga inställelse vid valförrättningen möter på grund därav, att hon är bosatt å makens tjänsteort.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
12 januari 1924.*

Närvarande: statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, LÜBECK, CLASON. WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Ekeberg:

I skrivelse den 11 oktober 1922 till ministern för utrikes ärendena har Kungl. Maj:ts minister i Paris, greve A. Ehrensvärd, anfört följande:

*Framställning från
Kungl.
Maj:ts mi-
nister i
Paris.*

»Enligt lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen 71 § må, i den ordning, i 72—74 §§ av samma lag föreskrives, väljare, tillhörande vissa yrkes- eller tjänstegrupper, avgiva valsedel genom försändelse omedelbart till Konungens befallningshavande; dock att sådan rätt ej må utövas i annat fall än då, enligt vad vid tiden för försändelsens anordnande kan tagas för visst, hinder för väljarens personliga inställelse vid valförrättningen möter på grund därav, att yrkets eller tjänstens utövning betingar hans vistande utom valdistriktet den dag, då valet äger rum. Den sålunda omförmälda rätt tillkommer:

- 1) den som utövar militärtjänst,
- 2) den som utövar sjömansyrket eller såsom deltagare för egen eller annans räkning i fiske i öppen sjö eller i annan egenskap tillhör besättning eller annan personal å fartyg,
- 3) den som tillhör personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid postverket, tullverket eller lots- eller fyrväsendet.

Motsvarande bestämmelser gälla för kommunala val på grund av bestämmelserna i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse för valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.

Det syfte, som med ifrågavarande lagbestämmelser eftersträfvats, är uppenbarligen att bereda tillfälle till deltagande i politiska val för personer, vilka på grund av yrke eller tjänst äro förhindrade att inställa sig vid själva valförrättningen. Lagen medgiver emellertid icke den åsyftade företrädesrätten åt alla kategorier av dylika personer. Den förbigår sålunda sådana röstberättigade svenska medborgare i allmänhet, vilka äro på ett mera stadigvarande sätt bosatta i utlandet. Jag erkänner, att skäl av såväl principiell som praktisk art kunna anföras mot ett utsträckande till dylika personer i allmänhet av de förmåner, varom ovan talats. Däremot synas mig dylika skäl icke tala emot ett medgivande av den avsedda rättigheten åt i rikets tjänst å utländsk ort anställda röstberättigade personer, d. v. s. diplomater och avlönade konsulter. Det synes mig, när den omförmälda

rättigheten över huvud medgives vissa valmän, icke vara väl förenligt med rättvisa och billighet, att statens tjänstemän, vilka av sin tjänst äro nödsakade att vara bosatta utomlands, icke medgivas en förmån, som beviljas vissa andra kategorier av medborgare på grund av skäl, som synas mig i lika hög grad vara förhållanden i fråga om de förstnämnda. Då lagen medgiver rätt till deltagande i val utan personlig inställelse åt vissa statstjänare, nämligen personalen vid statens järnvägar, vid postverket, tullverket samt lots- och fyrväsendet, synes dylik rätt under enahanda förutsättningar jämväl böra tillkomma den diplomatiska och konsulära personalen, och detta så mycket mer som dessa av sin tjänst äro stadigvarande hindrade att rösta genom personlig inställelse. Då lagen vidare föreskriver, att till röstning utan personlig inställelse berättigad väljare, som vistas utom riket, skall såsom vittne vid anordnande av valsedelsförsändelse anlita svensk konsul (eller eventuellt fartygsbefälhavare) uppkommer det enligt min mening orimliga förhållande, att konsul, som tilläventyrs själv är röstberättigad, väl är skyldig att tillhandagå annan röstberättigad vid anordnande av valsedelsförsändelse, men själv icke äger rätt att avgiva sin röst annat än genom personlig inställelse, varifrån han naturligtvis såsom regel på grund av sin tjänst är förhindrad.

Jag förbiser visserligen icke, att en förändring av gällande bestämmelser till förmån för i statens tjänst å utrikes ort anställda i praktiken icke skulle kunna komma samtliga röstberättigade av denna kategori tillgodo, i det att sådana tjänstemän, som äro anställda å från Sverige mycket avlägsna orter, t. ex. Ostasien, Australien och Sydamerika, väl av praktiska skäl skulle såsom regel vara förhindrade att begagna sig av den medgivna förmånen. Detta skäl synes dock under motsvarande förhållanden även kunna göras gällande beträffande sjömän utan att lagen därför stadgat något undantag för dylika.

Med anledning av vad jag sålunda anført får jag värdsamt hemställa, huruvida icke Eders Excellens kunde finna lämpligt att taga under övervägande vidtagandet av åtgärder i syfte, att rätt till avgivande av valsedel utan inställelse vid politiska och kommunala val jämväl måtte medgivas röstberättigade svenska diplomatiska och konsulära ämbets- och tjänstemän, vilka av sin tjänst äro förhindrade att iakttaga personlig inställelse.»

Denna framställning har av ministern för utrikes ärendena överlämnats till chefen för justitiedepartementet med en ämbetskrivelse, dagtecknad den 20 november 1922, däri anförts följande:

Ämbetskrivelse från ministern för utrikes ärendena.

»För så vitt jag kunnat finna, har frågan om rätt för diplomatiska och konsulära tjänstemän att utan personlig inställelse deltaga i offentliga val icke vid införandet av ovannämnda bestämmelser varit på tal och är anledningen härtill måhända att söka i den omständigheten, att vid den utredning, som ligger till grund för berörda lagstiftning, hänsyn uteslutande synes hava tagits till yrken eller tjänstegrupper av någon mera betydande storlek. Det förefaller emellertid, som om billigheten i särskild grad fordrade, att personer, som på grund av anställning i rikets tjänst stadigvarande vore förhindrade att genom personlig inställelse vid valförrättningen utöva sin ifrågavarande rätt, tillerkändes samma förmån, som medgivits i åberopade lagar omnämnda yrkes- och tjänstegrupper. Det torde för övrigt kunna anföras, att det antal personer, om vilka här skulle vara fråga, därest härvid inräknas såväl diplomatiska och lönade konsulära tjänstemän i egentlig mening som specialattachéer och kanslipersonal samt i fråga om gifta tjänstemän även deras hustrur — beträffande vilka senare liknande förhållanden torde få anses gälla — uppgår till omkring 200 personer.

Jag vill därjämte nämna, att liknande framställningar, som den nu från ministern i Paris inkomna, tidigare vid ett flertal tillfällen under hand framförts till utrikesdepartementet.

Med åberopande av ovan anförda omständigheter får jag sålunda hemställa, att herr statsrådet, i vad angår gällande bestämmelser om val till riksdagen, ville taga under övervägande, huruvida åtgärder böra vidtagas för genomförande av erforderliga lagändringar i syfte att diplomatiska och konsulära tjänstemän i den omfattning, som ovan nämnts, ävensom sådana tjänstemäns hustrur måtte tillerkännas rätt att utan personlig inställelse deltaga i nu berörda val, därest de av sin tjänst eller beträffande hustru till sådan tjänsteman på grund av vistelse å mannens tjänstgöringsort, äro förhindrade att iakttaga dylik inställelse.»

Departements-
chefen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde 1908 års riksdag om utredning, huruvida och under vilka villkor undantag skulle kunna göras från den i § 24 riksdagsordningen givna bestämmelsen, att rösträtt ej må utövas av annan valberättigad än den, som vid valtillfälle personligen sig in finner. Sedan en omfattande utredning i ämnet blivit på Kungl. Maj:ts föranstaltande verkställd, upptogs frågan till behandling i kungl. proposition (nr 354) till 1919 års lagtima riksdag. I anslutning till vissa i propositionen innefattade förslag till grundlagsändringar bifogades ett förslag till lag om rätt för vissa väljare att, utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid val till riksdagens andra kammare, vilket sistnämnda förslag var avsett att senare i samband med definitivt antagande av omförmälda förslag till grundlagsändringar föreläggas riksdagen. Första särskilda utskottet, till vars förberedande behandling propositionen överlämnats, ansåg, att förmligt beslut rörande det i lagförslaget avsedda spörsmålet borde fattas redan vid den då samlade riksdagen och att ifrågakarande bestämmelser borde inrymmas i den vallag, som skulle träda i kraft efter grundlagsändringarnas definitiva genomförande. Riksdagen biträdde denna uppfattning (jfr skrivelse nr 268), och i enlighet härmed infördes i den sedermera den 26 november 1920 utfärdade lagen om val till riksdagen under 71—75 §§ de nuvarande bestämmelserna »om rätt för väljare att i vissa fall ingiva valsedel omedelbart till Konungens befallningshavande». Motsvarande föreskrifter i fråga om kommunala val tillkommo genom lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.

Enligt omförmälda, av Kungl. Maj:t vid 1919 års lagtima riksdag framlagda lagförslag skulle rätten att avgiva valsedel utan inställelse inför valförrättare tillkomma den, som vore hindrad att personligen inställa sig vid valförrättningen »på grund av nödvändigt uppehåll utom valdistriktet antingen för utövande av militärtjänst, från vilken han icke för deltagande i valet kunnat erhålla befrielse, eller för utövande av sådant yrke eller sådan allmän tjänst, som regelmässigt medför vistande utom valdistriktet». I sitt anförande till statsrådsprotokollet yttrade chefen för justitiedepartementet bl. a.: »Det principiellt riktiga i kravet på rätt för vissa grupper av väljare att rösta utan personlig inställelse vid valtillfället torde icke kunna bestri-

das. Tillerkänner staten medborgarna politisk rösträtt, synes det vara ett fullt berättigat krav, att, för den händelse icke därigenom tillgodoseendet av andra oavvisliga önskemål äventyras, vallagstiftningen i övrigt göres sådan, att den gör det möjligt för den ena medborgargruppen likaväl som för den andra att också verkligen utöva sin rösträtt. Visar det sig, att det undantagslösa kravet på personlig inställelse vid valtillfället kommer att för dem innebära en faktisk, mer eller mindre konstant suspension av rösträttens utövande, torde lagstiftaren vara förpliktad tillse, huruvida icke från sagda allmänna regel skulle kunna medgivas undantag, varigenom den omnämnda motsägelsen mellan den medgivna rätten och möjligheten att utöva densamma bleve i större eller mindre mån hävd.» Efter redogörelse för olika sätt att anordna röstning utan personlig inställelse vid valet och efter att hava i sådant hänseende förordat röstningsformen insändande av valsedel övergick departementschefen till frågan om den föreslagna reformens tillämpningsområde. Detta borde enligt departementschefens mening begränsas till att avse endast sådana valmän, som genom yrkes- eller tjänsteförpliktelser regelmässigt hindrades från att inställa sig vid valtillfället, samt, i viss ordning, även äkta makar. Beträffande den förra kategorien hade man att välja mellan att såsom tillbörlig uteblivningsgrund anse »laga förfall» eller ock endast sådant hinder, som härflöte av yrke eller tjänst. Inom det senare alternativet, vilket av departementschefen förordades, hade man att skilja mellan två olika sätt för frågans lösning. Det ena vore att låta undantagandet gälla särskilt uppräknade yrkesgrupper. Departementschefen yttrade härom: »Har man blott bestämt sig för vilka yrkes- och tjänstegrupper, som skola erhålla rätten i fråga, erbjuder den rent formella utformningen av lagparagrafen ingen särskild svårighet. Men det besvärliga är just utskiljandet av de medborgargrupper, som framför andra kunna anses böra komma i åtnjutande av rätten. Det blir lätteligen godtyckligt, och denna godtycklighet kan av andra medborgargrupper tagas till intäkt för berättigade klagomål. Den andra utvägen blir en formulering med hänsyn till reformens räckvidd, som icke är på sagda sätt enumerativ, utan som medgiver principiellt åt *alla* valmän, vilka på grund av yrke eller tjänst äro förhindrade att deltaga i valakten, rätt att insända röstsedel — en abstrakt, generell formulering sålunda. Härmed häves den berättigade förebråelse för godtycklighet, som begränsningen till endast vissa angivna yrkesgrupper framkallar. Anordningen blir mera konsekvent.»

Det särskilda utskottet föreslog, på sätt lagtexten utvisar, att rätten att rösta genom insändande av valsedel skulle tillkomma allenast vissa särskilt uppräknade yrkes- och tjänstegrupper. Utskottet anförde härutinnan bl. a. följande: »Vilkendera av de två nu angivna utvägarna man än väljer, möta otvivelaktigt vid den ifrågavarande lagstiftningen stora svårigheter. Den måste enligt utskottets mening nödvändigt få karaktären av försökslagstiftning i ett vanskligt ämne. Innan man vunnit erfarenhet, huru det medgivna undantaget från kravet på personlig inställelse vid valet verkar, synes man böra framgå med stor försiktighet och begränsa sig till allenast sådana

grupper, om vilka det gäller, att för dithörande personer yrkes- eller tjänsteutövningen plägar utgöra ett alldeles bestämt och oöverkomligt hinder att personligen infinna sig vid röstningen. Huru stadgandena därvid än formuleras, måste det visserligen inträffa, att ett visst godtycke kommer att vidlåda desamma. Men med insikten härom har det syntts utskottet följa, att företräde bör givas åt den läggning av bestämmelserna i ämnet, att lättnaden i fråga medgives endast åt vissa uppräknade yrkes- och tjänstegrupper. Lagstiftningens tillämplighetsområde kan då klart avgränsas, och man undviker den betänkliga olägenheten av en växlande och osäker praxis.» Efter närmare redogörelse för innebörden av det föreslagna stadgandet fortsatte utskottet: »Av vad som ovan anförts framgår, att utskottet icke förväntar, att den sålunda gjorda uppräknningen täcker alla de fall, där visst fog för medgivande av röstning utan personlig inställelse kan anses förefinnas. Utskottet är emellertid av den uppfattning, att med vad sålunda föreslås åtminstone de väsentligaste av de olägenheter, som på sin tid föranledde riksdagen att göra en framställning hos Kungl. Maj:t i ämnet, skola undanröjas.»

Av vad sålunda förekommit vid införandet i vallagstiftningen av gällande bestämmelser angående rätt för vissa väljare att utan personlig inställelse deltaga i val torde framgå, att den ledande principen därvid varit den, att dylik rätt, så långt möjligt är, bör medgivas varje grupp av medborgare, vilka på grund av yrkesutövning eller tjänsteförpliktelser äro i regel hindrade att i den vanliga ordningen avgiva sina röster. Det lär vara otvivelaktigt, att sådant hinder knappast för någon grupp av väljare är för handen i så hög grad som för de tjänstemän, vilka tillhöra personalen vid svenska beskickningar och konsulat i utlandet. Den faktiska suspension av röstrettens utövande, om vilken talats i nyss återgivna yttrande av en föregående departementschef, kommer för dessa personer merendels att gälla hela deras aktiva tjänstetid. Hindret för personlig inställelse vid valförrättningen är för dem avgjort av mera konstant natur än för de i den hithörande lagstiftningen nu upptagna yrkes- och tjänstegrupperna. Att märka är, att den mera allmänt avfattade bestämmelse, vilken av Kungl. Maj:t föreslogs vid 1919 års lagtima riksdag, torde hava kommit att äga tillämpning jämväl å ifrågavarande diplomatiska och konsulära befattningshavare, ehuru dessa i den förslaget åtföljande motiveringen icke särskilt nämnts bland de närmast åsyftade väljarkategorierna. Då riksdagen i enlighet med vederbörande utskotts förslag ansåg dessa bestämmelser böra erhålla en mera restriktiv formulering, skedde detta, såsom av utskottets uttalande framgår, med klar uppfattning om att snart nog berättigade önskemål kunde komma att framföras om bestämmelsernas utsträckande till att gälla även andra grupper. För min del anser jag, i anslutning till vad som anförts i förenämnda skrivelser från Kungl. Maj:ts minister i Paris samt dåvarande statsministern och ministern för utrikes ärendena, rättvisa och billighet kräva, att den diplomatiska och konsulära personal, vilken på grund av sin verksamhet i statens tjänst är praktiskt taget fullständigt utesluten från deltagande i allmänna val, i förevarande avseende likställas med de väljare,

vilka enligt nuvarande bestämmelser äro i åtnjutande av förmånen att kunna utöva sin rösträtt genom insändande av valsedel. En lagändring i sådant syfte torde så mycket mindre kunna möta betänklighet som den utan svårighet kan ansiutas till de bestämmelser i vallagstiftningen, genom vilka den ifrågavarande formen för rösträttsutövning hos oss blivit införd, och det för övrigt här gäller en noga begränsad grupp av väljare. Med hänsyn till de vägande skäl, som enligt min mening kunna åberopas för en dylik åtgärd, lärer hinder för densamma ej heller böra anses ligga i gruppens relativa fåtalighet.

Då jag alltså är beredd tillstyrka, att nu nämnda befattningshavare må bliva delaktiga av förmånen att kunna rösta utan personlig inställelse genom insändande av valsedel, har jag utgått från att en sådan lagändring tydligen bör avse icke blott innehavarna av de diplomatiska och konsulära tjänsterna i egentlig bemärkelse utan samtliga de personer, vilka äro anställda vid beskickning eller konsulat. Under bestämmelsen skulle således inbegripas även kansli- och vaktpersonal.

I allt väsentligt jämställda med här avsedda befattningshavare i fråga om hinder för personlig inställelse vid valförrättning äro deras hustrur. Härutinnan föreligger en skillnad mellan denna grupp och de grupper, vilka äro upptagna i den gällande lagstiftningen i detta hänseende. De till sistnämnda grupper hörande personerna torde, även när de förutsättas vid tiden för valförrättning befinna sig utom hemorten, åtminstone i regel icke åtföljas av sina hustrur. Beträffande den diplomatiska och konsulära personalen skulle en lagändring otvivelaktigt vara mindre konsekvent, om den icke omfattade även hustrurna. Det faktiska hinder för rösträttens utövande, som ligger i bosättning utomlands, skulle således undantagsvis i fråga om dem erkännas såsom grund för ett medgivande att deltaga i val utan personlig inställelse. För min del har jag, med hänsyn till den särställning, hustrurna till ifrågavarande befattningshavare obestriddligen intaga i förevarande avseende, icke kunnat finna betänklighet vid att på sätt sålunda föreslås avvika från den eljest i denna lagstiftning genomförda principen, att befrielse från personlig inställelse skall kunna hänföras till hinder på grund av yrke eller tjänst.

Uppenbart är, att en lagändring i det nu angivna syftet måste erhålla sin huvudsakliga och egentliga betydelse i fråga om de politiska valen. För kommunala angelägenheter torde i allmänhet icke kunna i samma grad förutsättas ett aktivt intresse hos dessa i utlandet under årtal bosatta personer. Emellertid synas mig övertvägande skäl tala för att icke på denna punkt bryta den likformighet, som hittills upprätthållits i fråga om bestämmelserna rörande politiska och kommunala val. Jag har fördenskull ansett ändring böra vidtagas även i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.

Enligt gällande bestämmelser skall väljare vid anordnande av valsedelsförsändelse anlita ojävigt vittne. Vistas väljaren utom riket, skall i regel

såsom vittne anlitas svensk konsul. I övrigt äger Kungl. Maj:t i fråga om viss grupp av väljare förordna, vilka personer ytterligare må kunna anlitas såsom vittne. Dylika föreskrifter hava av Kungl. Maj:t utfärdats den 20 maj 1921 genom kungörelse (nr 274) om vittnen vid anordnande i vissa fall av valsedelöförsändelse vid kommunala val m. m. samt kungörelse (nr 276) med närmare bestämmelser angående valsedelöförsändelse vid val till riksdagens andra kammare. Om rätten att rösta genom insändande av valsedel nu utsträcker till personer, anställda vid beskickningar och konsulat, samt deras hustrur, läser det bliva erforderligt vidtagna åtgärd för att dessa väljare icke skola vara uteslutande hänvisade till att såsom vittne anlita svensk konsul. Beträffande ifrågavarande grupp synes lämpligen kunna föreskrivas, att utom konsul såsom vittne skall kunna anlitas vid svensk beskickning eller svenskt konsulat anställd person. Om de lagförslag, jag nu framlägger, vinna godkännande, torde alltså i administrativ väg böra i nämnda författningar införas bestämmelser angående vittnen av nyss angivet innehåll.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att framställningar inkommit om utsträckning till ytterligare vissa väljaregrupper av rätten att rösta utan personlig inställelse. Sålunda hava fullmäktige för samtliga svenska handelsresandeföreningar hemställt att dylik rätt må tillkomma handelsresande, och vidare har Sveriges statstjänstemannanämnd anhållit om åtgärd i syfte att samma rätt skall gälla för varje statstjänsteman, som styrker att han på grund av sin tjänst genom frånvaro utom valdistriktet är hindrad att personligen infinna sig vid valförrättningen. Beträffande handelsresande må erinras, att med det förut omnämnda, av Kungl. Maj:t vid 1919 års lagtima riksdag framlagda lagförslaget avsågs att under dess tillämpning inbegripa även gruppen handelsresande. Det särskilda utskottet upptog emellertid icke denna grupp i det förslag, som sedermera godkändes av riksdagen. För min del har jag icke funnit skäl att härutinnan intaga annan ståndpunkt än utskottet, då ifrågavarande yrkesgrupp näppeligen obetingat framför åtskilliga andra torde äga anspråk på att i förevarande hänseende intaga en undantagsställning. Vad angår den av Sveriges statstjänstemannanämnd gjorda framställningen läser det vara uppenbart, att ett bifall till densamma skulle innebära en principiell förändring av den allmänna regel, på vilken ifrågavarande lagbestämmelser vila. Såsom jag förut erinrat, förutsattes för rätt att rösta utan personlig inställelse, att väljaren tillhör en grupp, vars medlemmar måste antagas vara på grund av yrke eller tjänst *regelmässigt* förhindrade att infinna sig vid valet. Berörda framställning avser i motsats härtill, att rätt till begagnande av detta röstningssätt skulle medgivnas även i fall, där *undantagsvis* på grund av tjänsteförpliktelser ett hinder för den personliga inställelsen är för handen. För min del har jag icke ansett mig böra i detta sammanhang upptaga denna fråga, vilken tydligen äger en större räckvidd än som omedelbart följer av den omnämnda framställningen. I övrigt må erinras, att beträffande många av de inom riket bosatta väljare, vilka äro förhindrade att personligen komma tillstädes vid valet, denna olägenhet kan

undvikas genom utnyttjande av den i lagstiftningen medgivna rätten för äkta make att avgiva valsedel för andra maken.

I enlighet med vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen samt lag om ändrad lydelse av § 1 i lagen den 30 juni 1920 (nr 392) om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.»*

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag samt hemställer, att desamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med; bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

E. Lindström.

Stockholm 1924. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

240176